

Akademik Petar Strčić (1936. – 2019.)

U Rijeci je u nedjelju, 23. lipnja 2019., u 83. godini preminuo redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Petar Strčić, povjesničar i arhivist, ravnatelj Arhiva Hrvatske (današnji Hrvatski državni arhiv) od 1980. do 1990., upravitelj Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 1990. do 2005. i voditelj Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci od 2008. Bio je i neslužbeni voditelj Akademijina Arhiva od 2005. do 2016. Pokopan je u rodnom Krasu na otoku Krku, 27. lipnja 2019.

Petar Strčić rodio se u Krasu, općina Dobrinj, otok Krk, 24. kolovoza 1936. Od 1937. živio je u Sušaku, od 1947. u Rijeci, od 1980. do 2015. u Zagrebu, a od 2015. do smrti u Rijeci. Nižu gimnaziju, sedmogodišnju osnovnu školu s malom maturom, polazio je u Sušaku te u Rijeci (1942. – 1946.), a višu, Sušačku gimnaziju s velikom maturom (1946. – 1954.) u Rijeci. Diplomirao je povijest 1961., a doktorirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1991. Kao apsolvent je započeo studij prava i neko vrijeme studirao na Pravnom fakultetu u Zagrebu i Rijeci. Znanstvenom i stručnom djelatnošću bavio se od 1959. do 2005., s prekidom zbog služenja vojnog roka u Bileći i Postojni od 1961. do 1962.

Od 1959. do 1960. bio je nastavnikom u Osnovnoj školi Vrbnik, a od 1961. u Osnovnoj školi Čavle, gdje je predavao povijest. Postao je asistent, a potom znanstveni asistent Sjevernojadranskog instituta JAZU u razdoblju od 1961. do 1978. Nakon toga je stručni savjetnik Centra za radnički pokret i narodnooslobodilački rat u Rijeci od 1978. do 1980. Ravnatelj Arhiva Hrvatske bio je od 1980. do 1990., a upravitelj Arhiva HAZU u Zagrebu od 1991. do 2005. Stekao je znanstveno zvanje znanstvenog savjetnika u trajnom zvanju i stručno zvanje arhivskog savjetnika. Asistent je postao 1961., znanstveni asistent bio je od 1970. do 1978., stručni savjetnik postao je 1978.,

arhivski savjetnik postao je 1987., a znanstveni savjetnik je postao 1991. Godine 1996. izabran je u trajno zvanje znanstvenog savjetnika. Član suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti postao je 1992., a redoviti član 2000. godine.

Bio je arhivski pomoćnik Akademijina Arhiva i Arhiva Hrvatske u Zagrebu te Historijskog arhiva Rijeka u razdoblju od 1954. do 1959., voditelj i knjižničar Biblioteke "Vitezić" u Vrbniku od 1959. do 1960., a šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća voditelj knjižnice i tajnik Sjevernojadranskog instituta Rijeka. Od šezdesetih godina 20. stoljeća bio je, kao vanjski suradnik, predavač na Pedagoškoj akademiji u Rijeci, Pedagoškim fakultetima u Rijeci i Puli, Filozofskom fakultetu u Puli i Zagrebu, a kratko i na Ekonomskim fakultetima u Rijeci i Zagrebu, Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, Filozofskom fakultetu i Visokoj učiteljskoj školi u Rijeci. Predavao je na Fakultetu za turistički i hotelijerski menadžment u Opatiji. Bio je pročelnik Odsjeka za povijest Pedagoške akademije u Rijeci, a na Filozofskom fakultetu u Rijeci osnovao je Odsjek za povijest te je bio i njegovim prvim pročelnikom od 1998. do 2004.

Petar Strčić bio je mentor, predsjednik i član povjerenstava za obranu brojnih diplomskih, magistarskih i doktorskih radova. Bio je voditelj Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci s Područnom jedinicom u Puli.

Od 1954. bavio se pomoćnim povijesnim znanostima, a od 1959. povijesnim znanostima. Razvijao se pod mentorstvom akademika Mije Mirkovića, prof. dr. sc. Josipa Matasovića, prof. dr. sc. Jaroslava Šidaka, Vjekoslava Štefanića, Bartola Zmajića, dr. sc. Danila Klena, dr. sc. Mirka Zjačića i akademika Dragovana Šepića. Prvi je školovani profesionalni povjesničar-znanstvenik u zapadnoj Hrvatskoj i aktivan sudionik utemeljenja hrvatske znanstvene historiografije Istre, Rijeke i dijela Kvarnerskog primorja. Bio je specijalist za povijest zapadne Hrvatske (otok Krk, Istra, Kvarnersko primorje, Gorski kotar) u 19. i 20. stoljeću, te za pomoćne povijesne znanosti.

Doktorat je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu stekao 1991. iz područja društveno-humanističkih znanosti, oblast povijesne znanosti temom *Hrvatski pokret u Istri i na Kvarnerskim otocima od 40-ih do 80-ih godina 19. stoljeća*.

Autor je niza objavljenih sinteza, monografija, rasprava, biografija, enciklopedijskih jedinica iz političke, kulturne, gospodarske, pravne, prosvjetne, crkvene, vojne i druge povijesti, iz pomoćnih povijesnih znanosti (arhivistika, heraldika, genealogija, institucije, kronologija, onomasiologija), iz nastave povijesti, narodnog života i običaja i dr. Prvi je članak objavio 1961., a do smrti je objavljivao u više desetaka domaćih i stranih časopisa i zbornika. Autor ili koautor je 64 knjige, objavljene na hrvatskom i stranim jezicima. Napisao je više stotina znanstvenih i stručnih radova te oko tisuću članaka za popularizaciju znanosti i struke.

Njegovi se objavljeni znanstveni radovi mogu okvirno razvrstati u deset cjelina: 1. srednjovjekovna povijest, 2. povijest kršćanstva, 3. hrvatski narodni preporod u Istri i na Kvarnerskim otocima, 4. historiografija, 5. osobe, 6. povijest Kvarnerskih otoka, zasebno otoka Krka, 7. povijest Rijeke, 8. Istra, Gorski kotar i Kvarnersko

primorje od 1918. do 1941., 9. zapadna Hrvatska u Drugom svjetskom ratu i 10. pomoćne povijesne znanosti.

Bio je nositelj projekta Prilozi za povijest Zapadne Hrvatske (Istra, Kvarnersko primorje, Gorski kotar) Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci s Područnom jedinicom u Puli te sudionik projekta Povijest Istre Sjevernojadranskog instituta HAZU u Rijeci. Ranije je sudjelovao u projektima Radnički pokret Kvarnerskog primorja Centra za historiju radničkog pokreta i NOR-a u Rijeci, Hrvatska književnost Istre u 19. i na početku 20. st. Pedagoškog fakulteta u Rijeci, Hrvatske zemlje u doba građanske modernizacije 1848. – 1918. Instituta/Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu itd.

Bio je urednik više periodičnih znanstvenih i stručnih časopisa te zbornika i knjiga. Bio je predsjednik Arhivskog društva Zapadne Hrvatske (Pazin – Rijeka, 1979. – 1981.), Saveza arhivskih društava SFRJ (Beograd, 1990. – 1991.), Saveza povijesnih društava SRH i RH (Zagreb, 1988. – 1999.), Čakavskog sabora (Pula, 1991. – 1998.), Hrvatskog rodoslovnog društva Pavao Ritter Vitezović Zagreb, Savjeta znanstveno-stručnog skupa *Pazinski memorijal* (Pazin, 1970. – 1991.), Savjeta Hrvatskog kulturnog doma i Odbora za kulturu Općinskog sindikata Rijeka. Bio je potpredsjednik Saveza povijesnih društava SRH, Čakavskog sabora, Povijesnog društva Rijeka. Bio je tajnik Hrvatskog nacionalnog povijesnog odbora Zagreb (1992. – 1993.), tajnik Ogranka Matice hrvatske, Povijesnog društva Rijeka (1967. – 1970.) i Povijesnog društva otoka Krka. Bio je član povjerenstava za formiranje muzejskih zbirki u Baški, Dobrinju, Kastvu, Labinu, Pazinu, Poreču, Puli, na otoku Košljunu i dr. Također je bio i član raznih ustanova i udruga: glavnog odbora Hrvatskog radiše, savjeta Historijskog arhiva u Rijeci, Muzeja narodne revolucije, Naučne biblioteke, Pomorskog i povijesnog muzeja, Sjevernojadranskog instituta HAZU, Centra za historiju radničkog pokreta i Izdavačkog centra Rijeka, Istarske književne kolonije Libar od grozda, Istarske naklade Pula, Katedre Čakavskog sabora Pazin itd. Bio je jedan o glavnih inicijatora i osnivača znanstveno-stručnog skupa *Dani dr. Franje Račkoga* koji se redovito održava u Fužinama od 2001. Sudjelovao je nekoliko puta na znanstveno-stručnom skupu *Dani dr. Franje Tuđmana – Hrvati kroz stoljeća* od 2008. do 2015.

Petar Strčić bio je predsjednik Odbora za povijest Razreda za društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Povijesnog društva Rijeka, Savjeta časopisa *Novi Kamov* i *Jadranska bibliografija* Rijeka te član Predsjedništva Povijesnog društva otoka Krka, Državnog savjeta za granice RH i hrvatskog dijela Hrvatsko-slovenskog povijesnog povjerenstva.

Organizirao je ili suorganizirao te bio voditelj ili tajnik nekoliko stotina znanstvenih i stručnih skupova u zemlji i inozemstvu. Referirao je na brojnim znanstvenim i stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu.

Petar Strčić došao je na čelo Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u predvečerje početka borbe za hrvatsku državnu samostalnost. Početkom Domovinskog rata, 1991., Petar Strčić je kao upravitelj Arhiva Akademije započeo s

izradom preslika svih inventarnih knjiga arhivskog gradiva te naložio da se preslike pohrane izvan prostora Akademijina Arhiva, kako bi se u slučaju ratne ugroze i možebitnog uništenja, moglo znati što je Arhiv posjedovao. Uputio je stotinjak dopisa voditeljima arhivskih ustanova u svijetu te ih upoznao s ugrozom arhivskog, knjižničnog i muzejskog gradiva u Hrvatskoj, kako bi poduzeli mjere da se prekine velikosrpska agresija na Hrvatsku. Kulturnom centru grada Iloka u progonstvu je ustupio prostor Arhiva, gdje je Centar skupljao dokumente i organizirao izložbe do povratka u Ilok nakon završetka rata.

Godine 1992. poslao je niz dopisa hrvatskoj i međunarodnoj javnosti u povodu spaljivanja Orijentalnog instituta u Sarajevu, pozivajući ju da poduzme sve što može kako bi se zaustavio rat u Bosni i Hercegovini.

Kada je nakon dužeg, relativnog primirja napadnut Zagreb, 2. svibnja 1995., iznad Arhiva Akademije je eksplodirala raketa s rasprskavajućim punjenjem, pri čemu je ranjena jedna djelatnica, pokazalo se kako su mjere zaštite arhivskoga gradiva upravitelja Petra Strčića bile primjerene. Ti događaji bili su jedan od razloga za kasnije uređenje novih sigurnijih arhivskih spremišta za arhivsko gradivo od 2006. nadalje.

Cijelo vrijeme Domovinskog rata Akademijin Arhiv radio je s korisnicima svakodnevno, kao i sve službe Arhiva koje su obavljale redovite arhivske poslove.

Za vrijeme upravitelja Petra Strčića u Arhiv su preuzeti vrijedni osobni fondovi umrlih znanstvenika i akademika: Ilije Abjanića, Božidara Magovca, Nade Klaić, Zorana Bujasa, Zlatka Jankovića, Ante Šonje i drugih. Arhiv je pod njegovim upravljanjem samostalno i u suradnji s drugim Akademijinim jedinicama organizirao nekoliko izložbi: "Zaštita pisanih spomenika", "Djela i rukopisi Ivana Kukuljevića Sakcinskog", "Josip Juraj Strossmayer", "Franjo Rački – u povodu 150. obljetnice smrti", "Zagreb i Akademija (1867. – 1994.)", "Bogoslav Šulek" i druge. Također je Arhiv posuđivao arhivsko gradivo za brojne izložbe drugih ustanova u domovini i inozemstvu, primjerice Hrvatskom povijesnom muzeju, Muzeju Mimara, Umjetničkom paviljonu, Muzeju za umjetnost i obrt, Vatikanu i drugim ustanovama.

Povezao je Arhiv s Filozofskim fakultetom u Zagrebu, tako da su bila organizirana predavanja za studente povijesti, arhivistike i turkologije u prostorijama Arhiva.

Svim je djelatnicima Arhiva nastojao uvijek pomoći stručnim savjetima. Poticao ih je na stalno stručno i znanstveno usavršavanje, sugerirajući im da polažu stručne arhivističke ispite i upisuju poslijediplomske studije. Ohrabrivao je mlade djelatnike Arhiva, u kojima je prepoznao istraživačku darovitost, na pisanje stručnih i znanstvenih radova. Započeo je s informatizacijom i digitalizacijom arhivskog gradiva.

Smjernice razvoja Akademijina Arhiva koje je zadao akademik Petar Strčić i danas vrijede te su utkane u strategiju njegova rada i razvoja.

Svatko tko je radio s akademikom Petrom Strčićem zna da je i u neformalnim druženjima bio uvijek spreman na šalu i smijeh. Bio je otvoren za razgovor o

koječemu i spreman pomoći svakomu tko bi ga zamolio, ako je to bilo u njegovoj moći. Unatoč velikoj obiteljskoj tragediji, uspijevao je zadržati životnu vedrinu do samog kraja ovozemaljskog putovanja. Vjerujemo da sada spokojno prebiva u vječnoj domovini sa svojim najmilijima, koji su ga tamo dočekali.

Smrću akademika Petra Strčića hrvatsko društvo, znanost i kultura izgubile su javnog djelatnika, arhivista, velikog stručnjaka i poznavatelja povijesti, osobito povijesti Zapadne Hrvatske.

Marinko Vuković

